

הרב ר' מאיר הכהן ורשאויאק — מונקוֹטוב־וארשה

מתולדותיו

הרב מאיר הכהן וארשאויאק היה דמות מרכזית, קובעת ומכרעת בחיים היהודיים הדתיים בפולין בכלל ובוארשה בפרט. הוא היה עסקן רב פעלים ובעל מרץ לא ישוער, עמד במרכז הפעילות הרבנית בפולין לחיזוק הדת ולהאדרת ערך התורה ונושאי דגלה.

הרב מאיר וארשאויאק נולד בשנת תרל"ב לאביו ר' יעקב אליעזר הכהן. את תלמודו קיבל בישיבותיה הגדולות של פולין ובבית אביו ומשפחתו הרבנית המסועפת. מימי ילדותו שקד על התורה יומם ולילה. עמקן גדול היה וכבר בימי ילדותו עשו להם כנסיים חידושי בתורה שהיו מקוריים ונועזים וגם מבוססים על מקורות רבים ומוצקים כסלע איתן. עד מהרה יצא שמו כאחד העילויים המצוינים בין בני הישיבות בוארשה. רבים היו העשירים המכובדים ששמו עיניהם במאיר העלם הכשרוני והמתמיד בתורה, שרבים ניבאו לו עתיד מזהיר בשדה התורה וההלכה, ורצו לקחת אותו כחתן לבתם.

בימים ההם ישב על כסא הרבנות בלאסק הרב ר' דוד דוב מיזליש, תלמידו של האדמו"ר מקוצק, אליו הובא על ידי חותנו רבי אליעזר הכהן מפולטוסק, שהיה מראשי האריות של חבורת קוצק והיה חתנו של הגאון בעל "חזקת דעת" מליסא. רובם של חסידי לאסק נמנו עם מחנה קוצק, הם מינו אותו כרבם והתגאו על כך, כי מדי בואם אל האדמו"ר מקוצק היה מקבל פניהם בשאלה: "מה שלום רבכם שיחיה". הוא כיהן קודם לכן ברבנות דוברי ונאשלסק. לפי עצת רבו בחר רק בקהילות קטנות, כדי שיוכל להמשיך בלימוד התורה באין מפריע והעמיד שם תלמידים הרבה. בנאשלסק הקים ישיבה גדולה שמספר תלמידיה הגיע למאות.

ספרים רבים חיבר רבי דוד דוב מיזליש ובעיקר ידועים ספריו "שאלות ותשובות הרד"ד", "חידושי הרד"ד", "אהבת דוד", "אור דוד", "ריח דודאים", "בנין דוד", ספרים אלה מצטיינים בחריפות ובקיאות עצומה, "נוסח קוצק", ויש לשער שבספריו אלה משוקעים חידושים רבים ששמע מפי רבו הגדול. רבי מאיר וארשאויאק התחתן עם נכדתו. הוא הקדיש זמן רב להגות בספריו והשתעשע בחידושי, ברבות הימים אף הדפיס אותם ותוסיף עליהם חידושים וביאורים. הוא שהפיץ את תורת זקנו ועשה לה נפשות. במשך עשרים וחמש שנים ישב על כסא הרבנות בעיר לאסק, ושמו הלך לפניו כגאון גדול וכפוסק. עד יומו האחרון הרביץ תורה והעמיד אלפי תלמידים, מהם רבים שנתפרסמו אחר כך כגדולי תורה, כשנפטר, בשנת הששים ושתים לחייו, השאיר אחריו שלשה בנים שעליהם אמר, שהם

בבחינת תורה, עבודה וגמילות חסדים. האחד רבי צבי אריה יעקב, שמילא את מקומו בלאסק חמשים ושבע שנים. השני, רבי זאב וולף, שנמנה עם גדולי החסידים בפולין, והשלישי — רבי פנחס אליהו.

רבי פנחס אליהו, או כפי שקראוהו „ר' פינצ'ה“, הוגדר ע"י אביו כעמוד העבודה. הוא היה ידוע בתסידותו ובצדקתו, ואמרו עליו שהוא מבני העליה המעטים שבדור. הוא שימש כרבנות בעיירה ראקוב, ולאחר מכן — בעיר וירשוב, ואחר כך — בעיר לוטומירסק. היה חתנו של האדמו"ר מראדזימין רבי יעקל'לי, אחיו רבי צבי אריה כתב עליו: „הוא היה גאון מובהק בעל פיות מורג חרוץ וחיבר ספר תשובות גדול על סוגיות וקרא שמו „אפס בד“, כי בו נרמז שמו ושם אביו הגה"צ ז"ל“.

רבי פנחס אליהו נפטר צעיר לימים, ביום כ"ד אייר תרנ"ד, והוא בן שלשים ושמנה שנים בלבד. שנים אחדות לפני פטירתו השיא את בתו לעילוי הצעיר מאיר הכהן וארשאויאק.

ר ב לוטומירסק ומונקוטוב

בשנת תרנ"א נתמנה רבי מאיר כרב בעיר לוטומירסק שליד לודז', והוא בן תשע עשרה שנה. בעיר זו כיהן כעשרים וחמש שנים וניהל בה ישיבה של בחורים מופלגים בתורה. במקומות רבים, בעיקר בישראל, מפוזרים תלמידים רבים משיבתו, ששמעו תורה מפיו והם תלמידי חכמים מופלגים.

באותם השנים הוציא לאור את „שאלות ותשובות הרד"ר“ שני חלקים „מכבוד... רבי דוד דוב זצ"ל מימליש הגאבדק"ק לאסק המפורסם בחיבוריו הנחמדים אהבת דוד על ה' עדות וקונטרס הספיקות חידושי הרד"ר על פסחים, אור דוד על מגא"ס, ריח דודאים על הגדה של פסח, ותשובות הרד"ר חלק אבן העזר, בהגאון מוהר"ר א"י יעקב זצ"ל אבדק"ק פיטרקוב ולמעלה בקודש כנוצר בחיבוריו הנ"ל ונלוה אליו בסופו קונטרס אמרי כהן, הוא קונטרס ראשון בפלפולים בדברי הגה"נ אשר חנן השי"ת אותי המביא לבית הדפוס מאיר הכהן חופ"ק לוטומירסק. הספר נדפס בפיטרקוב בשנת תרס"ה.

בימי מלחמת העולם הראשונה, בשנת תרע"ד, נחרבה העיירה לוטומירסק, והוא עבר לוארשה ונבחר לרב בפרבר העיר מונקטוב. אחר כך סופח הפרבר לוארשה והיה לחלק מהעיר. הוא נחשב איפוא כחבר ועד הרבנים בוארשה.

ס פ ר ו „א מ ר י כ ה ן“

גולת הכותרת של חידושיהו הוא ספרו „אמרי כהן“ על התורה. הספר כולל דרושים ופלפולים בהלכה ואגדה וביאורים בדברי רש"י על סדר הפרשיות שחברתי אני הצעיר מאיר בהר"ר יעקב אליעזר הכהן ז"ל מוורשא אבד"ק מונקטוב והגלילות

מלפנים אבדק'ק לוטימירסק, נכד הגאונים רבינו התו"ט ובעל ויקהל משה, חתן הגאון אבדק'ק וירשוב מוהרפ"א בהגאון הרד"ד זצ"ל מלאסק. שלשה חלקים מהספר הספיק להוציא לאור בחייו והיתר נאבדו.

בנו רבי דוד מעיד, כי נשארו הרבה כתבי יד במקצועות שונים בתורה שלא הספיק להדפיסם ונאבדו. ביניהם חיבור גדול, אוסף של כל מפרשי התורה לפי סדר הפסוקים על כל התנ"ך שפירשו פסוק שלא במקומו. חיבור עצום בו נאסף פירוש על כל מלה ופסוק בתנ"ך שנתפרש בגמרא, ירושלמי רש"י ותוספות, מדרשים זוהר וכל מפרשי התורה הראשונים שלא במקומם. זה היה חיבור ענקי, פרי עמל ומחשבה וכ"ק מרן אדמו"ר זצ"ל מגור זירז אותו הרבה פעמים להדפיס ספר זה, שיהיה לתועלת הרבים, אך לא הספיק להדפיסו.

מוזכיר וסגן יו"ר של „אגודת הרבנים"

כשעבר לכהן כאחד מרבני ווארשה החל בפעילותו הרבנית המסועפת. אותה מילא במרץ ובכשרון רב עד יומו האחרון. אחת מיצירותיו הגדולות היתה אגודת הרבנים בפולין. הוא היה ממסדיה וממארגניה והרוח החיה בכל עבודתה של אגודה זו, שהיתה פעילה ומילאה תפקידים מרכזיים בחיי יהדות פולין. הוא היה כוח תוסס, ער ופעיל. תמיד יזם כינוסים ואסיפות כדי לדון בבעיות השונות, שנתעוררו בעולמה של יהדות פולין. הוא עשה את אגודת הרבנים לגורם רציני, שלדבריו ולהחלטותיו היה משקל קובע ומכריע. הוא דאג שקולה של אגודת הרבנים יישמע בכל מקום ויחד עם זה דאג שהרבנים ישמיעו את קולם בכל תבעיות המתעוררות וישמיעו אותו במלוא היומץ והכרת ערך עצמם. הוא היה מוזכיר הכבוד לאחר מכן סגן יושב ראש של האגודה, ודבריו נשמעו תמיד בכבוד והערכה.

עורך „קובץ דרושים"

הרב וארשאויאק ערך את בטאון אגודת הרבנים „קובץ דרושים וחידושים". בס"ה הופיעו עשר חוברות. החוברת הראשונה נערכה על ידו יחד עם הרב צבי יחזקאל מיכלזון והרב יחיאל משה סגאלוביץ, ומן החוברת השניה והלאה ערך אותן לבדו. בחוברות אלו נתפרסמו חידושי תורה רבים שלו על פרשיות השבוע. אף את בנו רבי פנחס אליהו, חתנו של הרב ר' יעקב מאיר בידרמן, הכניס לעולם העסקנות הציבורית. הבן היה מוזכיר „מועצת גדולי התורה" בפולין. שנים מספר היה הרב רבי מאיר הכהן מפקח על פעולות מרכז „אגודת ישראל" בווארשה, בפקודת האדמו"ר מגור זצ"ל מטעם „מועצת גדולי התורה", שהיה חבר בה, ועליו היה לשלוח יום יום דין וחשבון לגור על פעולות „אגודת ישראל" ועל התקדמות העבודה. הוא מילא תפקיד זה בנאמנות. „מועצת גדולי התורה" הפקידה בידיו הנאמנות את האוצר היקר ביותר שלה: ד"ח על פעולות תנועת אגודת ישראל במדינה.

רבי מאיר עמד בקשרי ידידות עם כל גדולי התורה בפולין וביחוד עם האדמו"רים מגור, מסוקולוב מראדזין ומסלונים והם ביקרו בביתו לעתים קרובות. בביתו נערכו התיעצויות בשאלות ציבוריות שונות, בהשתתפות צירי הסיים הפולני רבי אהרן לוין מרישא. רבי מאיר שפירא מלובלין ורבי משה אליהו הלפרין מלודז'. שליחי ציבור מכל עיירות פולין השכימו לפתחו בגלל התיעצויות בבעיות שהתעוררו לפנייהם.

רבי מאיר ראה בעני עמו ובשקיעתה של יהדות פולין עם כיבושה על ידי גייסות הנאצים. הוא נפטר בווארשה ביום י"ב תמוז ת"ש.

(נכתב ע"י יעקב גליס)

הדפסה

הדפסה

הדפסה

הדפסה

הדפסה ברזולוציה מסך - להדפסה איכותית הדפס ישירות מן התכנה

אלה אזכרה - ז' אלה אזכרה עמוד מס': 168 הודפס ע"י אוצר החכמה